

ЛІТЕРАТУРА

1. Общая характеристика психологии киберпреступника / А. Н. Косенков, Г. А. Черный. Криминологический журнал БГУЭП № 3 (21), III квартал 2012.
2. Борисова Л. В. Суб'єкт (особа) транснаціонального комп'ютерного злочину: криміналістичні і психофізіологічні аспекти. Актуальні проблеми держави і права. 2008. Вип. 44.
3. Кравцова М. О. Сучасний кіберзлочинець: кримінологічна характеристика особистості. Митна справа. 2015. Вип. № 4 (100).
4. Лозова С. М. Деякі особливості психічних девіацій кіберзлочинця. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/180/Aktual_p1tan_rozsl_kiberzloch_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Конвенція про кіберзлочинність. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_575/page
6. Криминологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін.; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Х.: Право, 2014. С. 294.
7. Севідов О. А. Криміналістична класифікація суб'єктів кіберзлочинів та їх особливості. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/180/Aktual_p1tan_rozsl_kiberzloch_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y

УДК 343.615.5 (477)

КРИМІНАЛІЗАЦІЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

CRIMINALIZATION OF DOMESTIC VIOLENCE IN UKRAINE

Яїцька Д.І.,
студентка 3 курсу*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Стаття присвячена аналізу елементів складу домашнього насильства, криміналізованого Законом України № 2227-VIII від 6 грудня 2017 року. Поштовхом до внесення змін до Кримінального кодексу України стала ратифікація Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. До цього насильство, вчинюване у сім'ї, жодним чином не виокремлювалося серед інших видів насильства. Автором досліджено особливості елементів складу злочину, передбаченого ст. 126-1 Кримінального кодексу України, а також проаналізовано види насильства, що входять до складу. У статті порівнюється зміст домашнього насильства в українському законодавстві та міжнародних нормативно-правових актах, аналізується практика кваліфікації насильства у сім'ї до внесення змін та оцінюються перспективи застосування нових положень Кримінального кодексу України у майбутньому.

Ключові слова: злочини проти життя і здоров'я особи, домашнє насильство, економічне насильство, насильство стосовно жінок, тілесні ушкодження.

Статья посвящена анализу элементов состава домашнего насилия, криминализованного Законом Украины от 6 декабря 2017 года. Толчком к внесению изменений в Уголовный кодекс Украины стала ратификация Конвенции Совета Европы о предотвращении насилия в отношении женщин и домашнего насилия и борьбе с этими явлениями. До этого насилие, совершаемое в семье, никоим образом не выделялось среди других видов насилия. Автором исследованы особенности элементов состава преступления, предусмотренного ст. 126-1 Уголовного кодекса Украины, а также проанализированы виды насилия, входящих в этот состав. В статье сравнивается содержание домашнего насилия в украинском законодательстве и международных нормативно-правовых актах, анализируется практика квалификации насилия в семье до внесения изменений и оцениваются перспективы применения новых положений Уголовного кодекса Украины в будущем.

Ключевые слова: преступления против жизни и здоровья человека, домашнее насилие, экономическое насилие, насилие в отношении женщин, телесные повреждения.

The article is devoted to the analysis of elements of the composition of domestic violence, criminalized by the Law of Ukraine of December 6, 2017. The impetus for amending the Criminal Code of Ukraine was the ratification of the Council of Europe Convention on the Prevention of Violence Against Women and Domestic Violence and the fight against these phenomena. Prior to that, violence committed in the family, in no way stood out among other types of violence. The author investigates the features of elements of the composition of domestic violence, as well as analyzes the types of violence that are part of the composition. The article compares the content of domestic violence in Ukrainian legislation and international normative and legal acts, analyzes the practice of qualifying domestic violence before introducing changes, and assesses the prospects for applying the new provisions of the Criminal Code of Ukraine in the future.

Prior to the latest changes to the Criminal Code of Ukraine, courts considered criminal offenses committed in connection with the use of violence in the family, depending on the type of violence, the nature of its consequences: 1) physical violence – crimes against the life, health, personal will of the victim; 2) sexual violence – crimes against sexual freedom and sexual inviolability; 3) economic violence – avoiding payments, crimes against property; 4) psychological violence – a variety of threats, including the threat of murder. The court almost never took into account the history of domestic violence and did not take into account that such violence could have existed for years and the committed crime is an episode in long-term mockery of the family.

From now on, economic violence is criminalized. It includes willful deprivation of housing, food, clothing, other property, money and documents, obstruction of obtaining necessary treatment or rehabilitation services, prohibition of work, forced labor, prohibition of study and other economic offenses. Economic violence in the family is expressed in a kind of economic pressure.

Domestic violence as a component of a crime has its own characteristics in relation to the subject. In our opinion, it is necessary to talk about a special victim of a crime. Such victims can be real or former spouses or a person with whom the perpetrator is (was) in family or close relationships.

The article focuses on the interpretation of the actions that are part of the objective side of domestic violence, the characteristics of the subject and the victim, the advantages and disadvantages of changes introduced in the Criminal Code of Ukraine are called.

Key words: crimes against the life and health of the individual, domestic violence, economic violence, violence against women, bodily harm.

6 грудня 2017 року Верховною Радою було прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», яким істотно змінено положення розділу IV Кримінального кодексу України (далі – КК України), викладено у новій редакції значну частину положень розділу II Особливої частини. Істотною новелою стало доповнення КК України декількома новими складами кримінальних правопорушень, зокрема й статтею 126-1 «Домашнє насильство» [1]. Цей закон набере чинності через рік з дня його офіційного опублікування, а отже, оцінити дієвість змін наразі неможливо. Тим не менш, для правильного застосування на практиці, нововведення потребує детального аналізу.

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (далі – Конвенція), що була відкрита для ратифікації 2011 року, є далеко не першим, однак важливим міжнародно-правовим документом у зазначеній сфері, спрямованою на захист жінок від усіх форм насильства й недопущення, кримінальне переслідування та ліквідацію насильства стосовно жінок і домашнього насильства, ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохочення дійсної рівності між жінками та чоловіками, у тому числі шляхом надання жінкам самостійності, розробку всеосяжних рамок, політики та заходів для захисту всіх жертв насильства стосовно жінок і домашнього насильства та надання їм допомоги [2]. Ратифікація Конвенції Україною стала значним кроком до забезпечення вже згаданого принципу рівності за гендерною ознакою.

До внесення змін у КК України роль кримінального права у політиці запобігання та протидії домашньому насильству була явно недостатньою. Низка статей КК України і сьогодні передбачають відповідальність за злочини, що нерідко вчиняються стосовно членів сім'ї та є проявом різних видів сімейного насильства. У кримінальному законі виділяють дві групи злочинів, що можуть бути вчинені у результаті насильницьких дій у сім'ї: 1) ті, які можуть бути вчинені внаслідок сімейного насильства, але не враховують в основних чи кваліфікованих складах фактор насильства у сім'ї (наприклад, статті 115, 116, 119–123 тощо); 2) ті, які безпосередньо передбачають кримінальну відповідальність за умисні насильницькі дії з боку членів сім'ї (зокрема, ст. 117, ч. 2 ст. 135, ст. 150-1, ч. 2 ст. 155 та ін.) [3, с. 68].

Такий підхід у значній мірі не відповідає визначним міжнародним стандартам, адже по суті не відрізняє домашнє насильство від будь-якого іншого. Склади кримінальних правопорушень першої групи є «універсальними», тобто ці злочини можуть вчинюватися на будь-якому ґрунті, не враховуючи родові особливості насильства у сім'ї і, тим більше насильства, вчиненого щодо жінок. Ті злочини, що безпосередньо передбачають відповідальність за насильство проти членів сім'ї (друга група), у цілому не можуть вважатися домашнім насильством через особливості об'єкту й суб'єктивної сторони (мета, мотиви, психічний стан тощо). Так, наприклад, ст. 117 (умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини) і ч. 2 ст. 135 (залишення у небезпеці матір'ю новонародженої дитини), на нашу думку, є специфічними, адже обумовлюються особливим психоемоційним станом матері новонародженої дитини, і не входять до об'єкту домашнього (сімейного) насильства [4].

Таким чином, за відсутності окремого складу злочину, заходів, застосовуваних до кривдників, гарантій і компенсацій для потерпілих осіб, винні у подібних діяннях не зазнавали суспільного осуду, належного й справедливого покарання.

Метою роботи є аналіз ознак складу злочину, передбаченого статтею 126-1 КК України, порівняння зазначених

ознак з їхнім формулюванням у міжнародно-правових документах, аналіз наявної практики кваліфікації домашнього насильства та оцінка перспектив застосування нових приписів Кримінального кодексу України у майбутньому.

До 7 січня 2018 року діяв Закон України «Про попередження насильства у сім'ї», що містив узагальнене положення про відповідальність за його порушення, згідно з яким: «Члени сім'ї, які вчинили насильство у сім'ї, повинні нести кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність згідно з законом» [5]. Відповідно на практиці суди розглядали кримінальні правопорушення, вчинені у зв'язку із застосуванням насильства у сім'ї, як: 1) фізичне насильство – злочини проти життя, здоров'я, особистої волі потерпілого; 2) сексуальне насильство – злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості; 3) економічне насильство – ухилення від сплати платежів, протидія законній господарській діяльності, примушування займатися певними видами діяльності, злочини проти власності; 4) психологічне насильство – різноманітні погрози, включаючи погрозу вбивством, так зване «побутове хуліганство» тощо [6, с. 65-70].

Так, у справі № 1-кп/485/33/13 обвинувачений, перебуваючи у житловому будинку за місцем свого проживання, у стані алкогольного сп'яніння на ґрунті сімейної сварки під час бійки зі співмешканкою умисно наніс один удар рукою в обличчя малолітньої дитини, спричинивши їй тілесні ушкодження у вигляді крововилива, які вироком Снігурівського районного суду Миколаївської області були кваліфіковані за ч. 1 ст. 125 КК України [7].

У другому випадку в справі № 1-34/11 р. підсудна побила свою малолітню доньку, нанісши декілька ударів рукою у ділянки тазу та сідниць, унаслідок чого останній були завдані тілесні ушкодження у виді синців на тулубі і нижніх кінцівках. Дії підсудної так само були кваліфіковані за ч. 1 ст. 125 КК України [8].

У кримінальному провадженні № 1-кп/160/14/14 підсудний, перебуваючи на території власного господарства, наніс своїй колишній дружині удари рукою у голову та інші ділянки тіла та ногою у ділянку нижніх кінцівок, чим спричинив останній тілесні ушкодження у вигляді саден обличчя та правого передпліччя, синців грудної клітки та правого стегна, які згідно із висновком судово-медичної експертизи за ступенем тяжкості були визнані легкими тілесними ушкодженнями, і дії винного були кваліфіковані за ч. 1 ст. 125 [9].

Автори науково-практичного посібника «Судовий розгляд справ, пов'язаних із вчиненням насильства у сім'ї в Україні», здійснюючи аналіз судової практики до внесення змін до КК України щодо домашнього насильства, констатують, що суди практично не зважали на історію насильства у сім'ї й не брали до уваги, що таке насильство могло існувати роками і вчинений злочин є епізодом у багаторічному знуванні над родиною, визнавали недоцільним дослідження доказів щодо фактичних обставин вчинення злочину підсудною особою. Звичайно, такий підхід сприяв оперативному розгляду, водночас суди не зважали на важливі обставини справи [3, с. 107].

7 грудня 2017 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який істотно відрізняється від свого попередника. Передусім, новий закон змінив законодавчу термінологію, гармонізуючи її з міжнародними стандартами, замінюючи термін «насильство у сім'ї» терміном «домашнє насильство».

У Законі № 2789-III від 15.11.2001 «насильство у сім'ї» визначалося як будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду,

шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю [5]. Відповідно до Закону № 2229-VIII від 07.12.2017, «домашнім насильством» є діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються у сім'ї чи у межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [10]. При порівнянні цих термінів стає очевидним, що законодавець змістив акценти у протидії розглядуваним проявам насильства та посилив свою увагу до нього. У новому законі чіткіше окреслені суб'єктний склад і сфера дії Закону, а визначення домашнього насильства побудовано за правилами, характерними для кримінально-правової термінології.

Стаття 126-1 КК України не поділяється на частини та містить описову диспозицію, надаючи таким чином легальне визначення цього поняття. Під домашнім насильством у цій статті розуміється умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо теперішнього чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи» [4].

Стаття 126-1 розміщено законодавцем у розділ II Особливої частини КК України «Злочини проти життя та здоров'я особи». Зважаючи на це, родовим об'єктом домашнього насильства є суспільні відносини з охорони життя і здоров'я потерпілої особи. Основний безпосередній об'єкт цього злочину є альтернативним і у кожному конкретному випадку залежать від характеру насильницьких дій і наслідків, заподіяних цими діями. При фізичному впливі безпосереднім об'єктом злочину є відносини, що забезпечують тілесну недоторканність, недоторканність життя, охорону здоров'я, безпеку життя і здоров'я людини. У разі завдання психологічних страждань (психологічне насильство) безпосереднім об'єктом злочину є нормальний психоемоційний стан потерпілої особи. Якщо відбувається економічне насильство, то порушуються відносини власності, право на достатній життєвий рівень, право на працю, заборона примусової праці, право на освіту, на медичну допомогу тощо.

Аналіз диспозиції ст. 126-1 вказує, що за своєю конструкцією склад домашнього насильства є матеріальним. Об'єктивну сторону домашнього насильства складають три обов'язкові ознаки: діяння, наслідки, причинно-наслідковий зв'язок.

Суспільно небезпечне діяння полягає у систематичному вчиненні фізичного, психологічного або економічного насильства. Науковці галузі кримінального права зазначають, що вчинення домашнього насильства можливе не лише у формі дії, а й у пасивній формі – бездіяльності (ненадання допомоги члену сім'ї, який перебуває у небезпечному для життя стані) [6].

Передусім законодавець вказує на систематичність як ознаку суспільно небезпечного діяння, яка є темпоральною характеристикою. Верховний Суд України при тлумаченні систематичного приниження людської гідності акцентує увагу на тривалості принизливого ставлення до потерпілого (постійні образи, глуmlinня над ним тощо) [11]. При роз'ясненні положень закону про кримінальну відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність Верховний Суд уточнює, що подібні діяння визнаються систематичними, якщо вчинюються не менше трьох разів протягом нетривалого часу [12]. Умовно можна говорити про наявність у складі

поняття систематичності двох взаємопов'язаних елементів: кількісного (три і більше) та якісного (єдиний намір на тривале вчинення) [13, с. 431].

Діяння як об'єктивна ознака складу злочину, передбаченого статтею 126-1, безпосередньо полягає у насильстві, застосовуваном до потерпілої особи. У розумінні Конвенції «домашнє насильство» означає всі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, які відбуваються у лоні сім'ї чи у межах місця проживання або між колишніми чи теперішніми подружжями або партнерами, незалежно від того, чи проживає правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні або незалежно від того, чи проживав правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні [2].

У КК України положення Конвенції частково трансформувалися й знайшли своє відображення передусім у новій ст. 126-1 та новій редакції ст. 153. Остання передбачає відповідальність за сексуальне насильство, яке відповідно до ч. 1 цієї статті полягає у вчиненні будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням у тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи. У ч. 2 цієї статті передбачено відповідальність за вчинення таких діянь щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, тобто сексуальне насильство щодо відповідного виду потерпілої особи визнано кваліфікованим складом. Таким чином текстуально (за формою) вітчизняний законодавець розділив домашнє насильство на два види за родовим об'єктом злочину: проти життя й здоров'я (ст. 126-1) та проти статевої свободи та недоторканності (ст. 153). Зважаючи на це, у контексті цього дослідження, варто наголосити на тому, що не слід плутати домашнє насильство у розумінні Конвенції, яке містить всі чотири його види, і домашнє насильство як склад окремого кримінального правопорушення (ст. 126-1).

Конвенція не деталізує визначення конкретних видів домашнього насильства, на відміну від положень національного законодавства, в якому наводиться широкий, однак не вичерпний перелік діянь, що можуть вважатися насильством відповідного виду. Так, психологічне насильство включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи [10]. Зазначений вид насильства може порушувати такі права, як право на рівність у гідності та правах, право на повагу до гідності, таємницю листування, телефонних розмов, кореспонденції, право на свободу слова тощо [14, с. 45].

Фізичне насильство є формою домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, шипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення у небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває у небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру [10]. Воно вважається одним із найтяжчих видів насильства. Це пояснюється тим, що дії кривдника посягають безпосередньо на життя і здоров'я, недоторканність та безпеку особи, які, згідно зі статтею 3 Конституції України, визнаються найвищою соціальною цінністю [15]. Фізичним насильством у сім'ї можуть порушуватись також і особисті права членів сім'ї, такі як право на вільний розвиток своєї особистості, право на життя, свободу та особисту недоторканність [14, с. 45].

Економічне насильство включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або

можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру [10]. Економічне насильство у сім'ї виражається у своєрідному економічному тиску. До нього можна віднести й інші види позбавлення або обмеження трудових і майнових прав. Наприклад, заборона здійснювати оплачувану діяльність при наявності бажання та працездатності, позбавлення або обмеження у можливості користуватися і розпоряджатися грошима, отриманими у результаті здійснення діяльності, або бюджетом сім'ї тощо [14, с. 45].

Отже, суспільно небезпечне діяння у розумінні статті 126-1 виражено у трьох автономних (альтернативних) діяннях, кожне з яких відповідає одній з трьох форм домашнього насильства: психологічного, фізичного чи економічного. Ураховуючи невичерпність переліку діянь, що можуть підпадати під кожну з цих форм насильства, суд матиме змогу визнати кримінальним правопорушенням будь-яке діяння, в якому вбачатиме ознаки одного або декількох видів насильства, що входять до об'єктивної сторони цього злочину.

Суспільно небезпечні наслідки домашнього насильства описуються у ст. 126-1 шляхом використання оціночних понять. Домашнім насильством є вчинення одного з зазначених вище форм діянь за умови, що воно призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи. У цілому можна виділити шість альтернативних наслідків:

1) фізичні страждання, що є негативними змінами у фізичному стані потерпілої особи й виражаються зазвичай через біль;

2) психологічні страждання – зміни у нормальному психоемоційному стані особи, що викликають душевні переживання, почуття тривоги, страху, приниження тощо;

3) розлади здоров'я – розлади, безпосередньо пов'язані з ушкодженням, послідовно розвинуті хворобливі процеси в організмі людини;

4) втрата працездатності. Ураховуючи відсутність деталізації щодо виду працездатності та ступеню її втрати, цим суспільно небезпечним наслідком домашнього насильства може бути постійна (стійка) втрата загальної або спеціальної (професійної) працездатності [16];

5) емоційна залежність – психологічна прив'язаність потерпілої особи до кривдника, що є перешкодою в її самореалізації, відсутність власного світогляду;

6) погіршення якості життя – зменшення кількості необхідних благ, що отримує потерпіла особа, обмеження у користуванні майном, сімейним бюджетом, позбавлення доходів тощо.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочину за статтею 126-1 КК України є прямий причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком.

Суб'єктом домашнього насильства з урахуванням положень ст. 22 КК України є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. При цьому, злочин може бути вчинено тільки щодо теперішнього чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах. Таким чином, за ст. 126-1 спеціальними є і потерпілий, і суб'єкт. При визначенні кола осіб, які можуть визнаватися суб'єктом цього злочину, варто звертатися до інших нормативно-правових актів. Так, у статті 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначено сферу дії законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству, зокрема й коло осіб, на яких воно поширюється, а у статтях 2 і 3 Сімейного Кодексу України надано визначення учасників сімейних відносин та поняття сім'ї. Однак у жодному законодавчому акті не надається тлумачення «близьких відносин» [10; 17]. Як убачається, близькими відносинами слід вважати ті, що за Конвенцією мають назву «відносини між партнерами». Законодавець підкреслює, що не має значення час існування відносин: були вони у минулому або наявні досі. Крім того, у Конвенції акцентується увага на неважливості того, чи проживає (проживав) правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні. Так, хоча суб'єкт домашнього насильства і є спеціальним, проте коло осіб, що можуть підпадати під його визначення, широке.

Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 126-1 КК України, характеризується виною у виді прямого умислу. При цьому, у винного можуть бути різні мотиви й мета, які виступатимуть лише факультативною ознакою й не впливають на кваліфікацію.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що криміналізація домашнього насильства в Україні безперечно є необхідним нововведенням, адже ці норми передбачають відповідальність за жорстокі злочини – злочини, вчинювані до близьких осіб. Перевагами такого кроку законодавця має стати забезпечення здійснення превентивних та обмежувальних заходів щодо винних у домашньому насильстві осіб, викорінення економічного тиску у відносинах між партнерами, захист дітей, постраждалих від таких злочинів. Тим не менш домашнє насильство потребує деталізації тлумачення та пошуку відповідей на питання щодо потерпілого, а саме особи, з якою винний перебуває у «близьких до сімейних» відносинах, наслідків, заподіяваних цим злочином, співвідношення зі статтею, що передбачає відповідальність за сексуальне насильство, яке по суті є складовою домашнього, співучасті тощо. Попри широке коло питань, які досі залишаються відкритими, сама криміналізація домашнього насильства вже є великим кроком до формування у суспільстві нетерпимості до насильницької моделі поведінки у стосунках, запобігання дискримінації за статеві ознакою та захисту дитинства від негативного впливу кримінальних правопорушень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 6 грудня 2017 р. № 2227-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (дата звернення: 25.03.2018).
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11 травня 2011 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e>
3. Судовий розгляд справ, пов'язаних із вчиненням насильства в сім'ї в Україні: проблеми відповідності міжнародним стандартам та шляхи вдосконалення: науково-практичний посібник / М.В. Євсюкова, Г.О. Христова, О.А. Шаповалова та ін. Київ: Ваїте, 2011. 196 с.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. Верховна Рада України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 25.03.2018).
5. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15 листопада 2001 р. № 2789-III. Верховна Рада України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2789-14> (втратив чинність від 07.12.2017).
6. Насильство у сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України / А.В. Запорожцев, А.В. Лабунь, Д.Г. Заброта, І.В. Басиста, І.В. Дроздова, В.О. Брижик, О.М. Мусяк. Київ, 2012. 246 с.
7. Справа №1-кп/485/33/13// матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/31082782>.

8. Справа №1-34/11 р. // матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/41671739>.
9. Справа №№ 160/250/14-к// матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/38408323>.
10. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
11. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.
12. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2004 р. № 2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04>.
13. Чернова Н.В. Систематичність у складі використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2013. № 2. С. 427-432.
14. Мірошниченко О. В., Михайліна Т. В. Насильство в сім'ї: соціально-правова сутність та засоби протидії. 2016. URL: <http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/3874/3907>.
15. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 25.03.2018).
16. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: наказ МОЗ України від 17 січня 1995 № 6. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95> (дата звернення: 25.03.2018).
17. Сімейний кодекс України: закон України від 10 січня 2002 № 2947-III. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 25.03.2018).